

הכל אנברי

רוחות פריצים נושבות בעולם. קרחו נים נמסים, נהרות משנים את אפיקיהם, זרמים היסטוריים פונים אל כיוונים חדשים.

רעיונות, שעוד לפני שנה נראו כחלומות העתידים של מטורפים, כאוטופיות של אי-דיאליסטים מבולבלים — הנה הם הופכים מציאות.

מי שנחשב אתמול למטורף — נראה עתה כשפוי מאוד. הריא ליסטים של אתמול — עתה הם אובדי־דרך.

כבר דיברנו לא מעט על משמעותם של שינויים אלה, לחיוב ולשלילה. עתה הייתי רוצה להציג את השאלה: איך בכלל מחוץ ללגים שינוי היסטורי? איך מחסלים מציאות לאומית ובינלאומית, ויוצרים מציאות חדשה?

כי לנו, בישראלים, יש עניין גוי רלי בשאלות אלה. מפני ששום מדינה אחרת בעולם אינה תקועה במציאותיביש כמונו.

שלושה מהפכנים גדולים גורמים עתה לשינויים הערכיים העולמי: ניקיטה כרושצ'וב, ג'ון קנדי ושארל דה גול.

מי היה חולם על כך לפני עשר שנים? ניקיטה כרושצ'וב נחשב אז לבורר קראט אפור, בעל אופי מוקיני, שרק כל חייו על-פי הלילו של סטאלין.

ג'ון קנדי נחשב לבן מפונק של אבא עשיר, עסקן צעיר שכל כוחו בכתיבת מאמרים וספרים.

שארל דה גול נחשב לגנרל שיצא מכל מימוש, משוגע־גלות בלתי־מסוכן, מוצג של מוזיאון.

אין כמעט מכנה משותף לשלוש דמויות אלה. האמריקאי הוא צעיר, הצרפתי זקן, הרוסי הוא בגיל העמידה. האחד הוא בן סוחרים, השני בן־אצילים, השלישי בן־איכרים.

רק זה משותף להם: הרצון לשינוי שינוי, לשנות מציאות, להידיש תפיסות, להתקומם נגד שגיי את האתמול.

איש מהם לא הגיע אל השלטון בנקל. כולם נאלצו להיאבק קשה, בזירה הפנימית, לפני שהגיעו אל הפיסגה הלאומית וקנו לעצמם זכות להשתתף במישחק הבינלאומי. רק אז נתגלה אופיים האמיתי. רק אז יכלו להפעיל את שיטותיהם החדשות — שיטות השונות מאוד זו מזו, ומטרתיהן שונות זו מזו, אך שכולן יחד מצטיינות בתנופה מהפכנית.

תבונן נא ביטחוני של ניקיטה כרושצ'וב. כשליט הוא התחיק מבין השליר שה, והשפעתו על המאורעות היתה עד כה הגדולה ביותר.

כאשר הגיע לשלטון, נראתה המציאות הבינלאומית קפואה ללא תקנה. מישטחי הקרח של המלחמה הקרה כיסו את העולם. ברוסיה שלטה השינאה העיוורת לכל דבר אמריקאי. באמריקה השתולל ג'ו מקארתי. **מלחמת־העולם השלישית נראתה כמעט בלתי־ימנעת. גם האופי טימיוטיים הקוץ לחלום רק על מלחמה־קרה ניצחית, על סף הדישמרה הגרעינית.**

כרושצ'וב ביקש ליצור מציאות חדשה. הוא קרא לה בשם "דריקום בשלום". משע: חיסול כל סכנה של מלחמת־עולם, ביסול הבטחוניים בשני הגושים, העברת התחרות התריפה בין שני הגושים לאפיקים רעיוניים, חברתיים וכלכליים.

לפני עשר שנים היה זה חלום. איש לא האמין כי כרושצ'וב מתי כוון לכך ברצינות. הדבר נראה

כהסוואה מחוכמת, כטכסים תעי מזלתי מוצלח.

איך הגשים כרושצ'וב הלום זה? איך שינה את המציאות העולמית ללא־הכרה, תוך שנים כה מעטות?

היה לי המזל לשמוע הרצאה פרטית על כך מפי שגריר קומוניסטי. היה זה לפני ארבע שנים, בנשף בינלאומי בניו־יורק, בה הושיב אותי המיקרה העיוור ליד דיפלומט מפוכח זה. אחרי ששתינו יחד כמה וכמה כוסות, אמר לי כך:

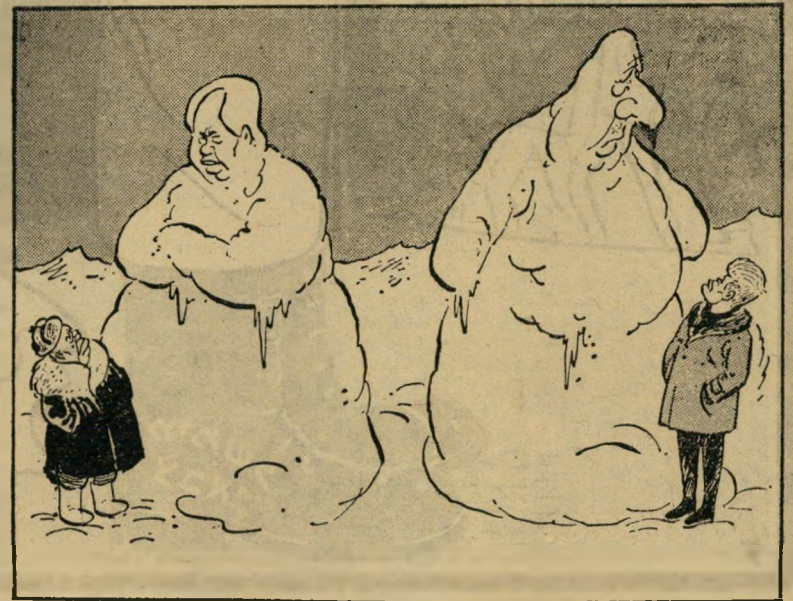
"הסתכל על הסובייטים. הם מחזיקים בידים את היוזמה. הם עושים משהו כל יום. יום אחד מציעים ברית למדינה פלונית. יום שני שולחים את מיקויאן לאמריקה. יום שלישי מכריזים הכרזה על ברלין. בבוקר מגישים מחאה לטוקיו, בערב מזמינים את

נה שנות שלטונם של דאלס ואייזנהואר לא הושמע אף רעיון חדש אחד.

מטרת המדיניות האמריקאית היתה "לעצור את ברית־המועצות", לשכלל את "התגמול המוחץ", לעמוד על המשמר נוכח "המזימה הקומוניסטית הבינלאומית". כלומר: להזכונן למלחמת־העולם השלישית, מן תוך תקווה שאילי לא תפרוק, אך מבלי לעשות לשינוי המצב עצמו. כי המצב, כך נראה, הוא מן האלוהים — מצב נתון, ניצחי, שאינו ניתן לשום שינוי מהותי.

עד שבא קנדי. ותוך שנתיים קצרות התחולל אחד השינויים הרמאתיים ביותר בהיסטוריה העולמית. כאופק מסתמנת כבירור ברית אמריקאית־סובייטית.

מה עשה קנדי? הוא לא שר שירי־אהבה

המלחמה הקרה החדשה

לסובייטים. הוא לא פירק את החימוש האמריקאי. להיפך, הוא הגביר וזירן אותו. הוא לא הכריז הכרזות סתמיות על הצורך בשלום, ועל נכונותו לטוס בכל עת למוסקבה כדי להיחזק עם הרוזן הקומוניסטי.

קנדי נקט ביוזמה. הוא הביא את העולם לכלל משבר. הוא קיבל על עצמו סיכון קיצוני — אך סיכון מחושב, שתוכנן ביזהירות ובשקול־דעת צונן.

תוך כדי פעולה נועזת הניח את היסוד לשיתוף־פעולה עם היריב, הסכים עמו כי חשאי על חיסול הדדי של הבסיסים על אדמה זרה, פיגוי חיילים וניתוק המגע היצבאי הישיר.

כמה גדולתו של קנדי?

לא רק בכושר־הביצוע. אלא קודם כל, מעל לכל, בכך שהשכיל לעבור בקפיצה אחת בעד מסך התפיסות המיושנות והתפלות. שעירפלו את מוחו של דור אמריקאי שלם, ושם את אצבעו על נקודת־התורפה האמיתית, החבויה, של המציאות: הדיאנטרס החיוני והמשותף של שתי המעצמות היריבות למנוע את התפשטות הנשק הגרעיני בעולם, למנוע בכל האמצעים את נפילתו בידי מדינות קטנות ובלתי־אחראיות. וזהו המהפכה של ג'ון קנדי.

כנגד זה — המהפכה ההפוכה של שארל דה גול, הגורמת עתה לרעידת־אדמה ברחבי־חבל.

במשך כמה שנים, מאז עלייתו לשלטון, היה הנגל הארוך עסוק בחיסול מלחמת־אלג'יריה. הוא ידע כי מלחמה זו מונעת בעדו להפעיל את כוחה האמיתי של צרפת בעולם — ועל כן שם קץ למלחמה זו במדיניות נועזת, חסרת תקדים, שהביאה את צרפת עד לשולי מלחמת־אזרחים.

זאת היתה מהפכה כשלעצמה. אך היא היתה כאין וכאפס לעומת המהפכה השנייה: זו ששמה קץ למלחמה בין אלף השנים בין צרפת וגרמניה, מלחמה המהווה את הנושא העיקרי של הספרות, השירה והאמנות של שתי המדינות, שכל ילד גרמני וצרפתי התחנך על ברכיה.

(בניכוי זכרונני שמורה התמונה הבאה: בית־ספר גרמני, בתקופת הרפובליקה הדיי־מארית. כיתה א' או ב'. המורה: הפסל של הרמן הגיבור עומד ביער הטבטוניים, כשפניו אל האיב הניצחי. ילדים, מיהו הדיאויב הניצחי? עשרות ילדים מצביעים בתלהבות: "צרפת! צרפת!")

והנה נמצא דה גול בדרך המלך להגשמת חלומם של לואי 14, נפוליאון והיטלר: איחוד אירופה, בלי הרוסים והאנגלו־סאכסיים.

לפני חמש שנים היתה צרפת מדינה קטנה, מנוונת, חסרת־אזר, נים, שאיש לא התחשב בה, שי שמה הזכר בוועידות תוך חיוך רחמני. כיום מהווה פאריס את אחד משלושת המרכזים בעולם; דה גול יכול להכתוב את תנאיו לוישינגטון ולמוסקבה; ואמריקה תשמח אם הוא יואיל לקבל מדידה את אשר היא לא חלמה לתת לי קודמיו.

שלושה מהפכנים, שלוש מהפכות, וושינגטון, פאריס.

היכן ירושלים? לא, ירושלים אינה נמצאת על מפה זאת.

מלחמת ישראל־ערב היא תינוק בהשאה למלחמת גרמניה־צרפת — אך בעיני השליטים הוקנים בציון (הוקנים־הוקנים והצעירים הוקנים — הגיל אינו קובע) וזהו מלחמת־נצח, ושום יוזמה ישראלית לא תצליח לשים לה קץ.

המצב הבטחוני של ישראל חמור פחות מן המצב הבטחוני של ברית־המועצות ור־אצות־הברית — איש כל אחת מהן עלולה להימחק מעל פני העולם תוך חצי שעה, באמצעות טילים גרעיניים. אבל בישראל שורת היסטריה בטחוניסטית, נוסח סטאלין ומיקארתי, שאינה מאפשרת שום יוזמה מדינית לשינוי מציאות זו.

תפיסות זקנות, סיסמות זקנות — עד לי הקיא.

הלקח של שלוש מהפכות, גם לננו, הוא: אפשר לשנות כל מוציי את, לשים קץ לכל מלחמה, להי פוך כל מושכל־ראשון.

השיטות הן רבות ומגוונות. אך התנאי המוקדם הוא אחד: יש להיפטר מן האנשים הישנים, ומן התפיסות הישנות.

מין האנשים ומן התפיסות. יחד. אין טעם כפילוק אלה בלי סילוק אלה. אנשים ישנים לא יצלחו לי הגשמת תפיסות חדשות. אנשים חדשים לא יועילו אם אין בראשם תפיסה חדשה.

אך כאשר יבוא היום, ויעלו אלה גם אלה — שום דבר לא יהיה בלתי־אפשרי. כל קני־המידה ישנתו. הרעיונות הניראים כיום מטורפים, האנשים הנחשבים עתה כ"הזניחיות" — הם המציאות של מחר, הדיאנשים של מחר.